

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De vsu oris, labioru[m], & linguæ. Cap. XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

tis visione, & fruitione beata quodammodo immerfus, & vt humano modo loquamur, quasi in se absorptus, attendit tamen perfectissime omnibus rebus humanis, ac si de re nullâ aliâ cogitaret ita diuinæ gratiæ beneficio Serui eius proportionem quadam, eum imitantur in hoc, dum actualis deuotio interior non impedit, sed perficit, opera exteriora, & Maria iuuat Martiam.

192. *Secundò.* Præter communes actiones, & ordinariarum modum eas offerendi, adhibe etiam extraordinariam industriam circa res alias, ordinarias quidem, sed ad quas non multi reflectunt animus, & spiritualia lucra non querunt. Adferam aliquot exempla huius lucris spiritualis, & modum crescendi in gratiâ propter gustum Domini Dei nostri, etiam in aliquibus rebus vilissimis. Ex quibus exemplis, Spiritus sancti vñctione adiutus, plura per te inuenies & disces.

Dum seruis ad mensam, præsertim secundam, inde non discedas, nisi postquam omnes profusus discesserint qui mensæ accumbebant, etiam si aliqui accumbentes verè non egeant tua operâ, eo quod omnia habeant necessaria. Id autem facies Christi personam in iis honorando. Nam si Christus accumberet, omnino prius illo non discederes. Eodem tempore curioso oculo, & auido animo circumspice, ne quid desit, & cum summâ animi alacritate præbe necessaria, & præueni etiam petitionem eorum, non secus, ac Christo, vel S. Ignatio ministras, finem tamen huius diligentia non alium proponendo, quàm gustum intimum, & cordalem, vt ita dicam, Domini tui. O quantum seruens anima pingnefcit tali modo linguas actiones peragendolò quantis donis diuinitus repletur talis diligentia in paruis rebus! sciunt experti. Ita dum alterius loco imponitur tibi aliquid perficiendum, aut dum applicaris sapius quàm alijs ad officium aliquod vile, vel laboriosum, exulta, nec detrecta oblatam merendi occasionem. Dum in cubiculo deambulâs, quando te ad aliam partem vertere vis, caue ne tergâ, sed faciem obuertas illi cubiculi parti, quæ vergit ad locum SS. Eucharistiæ proximum, idque expresse affectu reuerentiæ & amoris erga Dominum Iesum in Eucharistiâ existentem. Dum Sacrum dicis, illud finiens, ita relinque omnia signa per funiculos illos sericeos disposita, vt is qui successurus est, statim inueniat Misam dicendam, & omnes orationes ad eam spectantes, nec opus habeat vllum funiculum transponere, idque facias ex actuali, & expresse affectu fraternæ charitatis propter Deum. In fine comestionis, ita pone vitrum, cochlear, furcinulas &c. vt is qui seruit, facile sine conatu auferat è mensâ. Sic dum potus deest, & is qui seruit vult infundere, offer ei cantharum, si longius ab illo remotus est, ne cogatur corpore

anteriùs inflexo illum apprehendere cum aliquo labore, quæ omnia facias expresse ex affectu purè supernaturali propter Deum tuum & gustum eius. Si in loca perfusa, & maculata incideris, ea munda ex simili affectu. Non tam aspicit Deus, quid facis, quàm quo affectu & modo. Denique practice in omnibus & singulis occasionibus serua illud: *Quod tibi vñ fieri, alteri feceris*, quantum per obedientiam & regulas licebit.

Tertio. Quoniam meriti magnum fit incrementum ex intentione bonorum actuum, idèd da operam, vt si non omnes, saltem præcipuas actiones tuas, quæ Deum attingunt, valde accensè, feruenter, & cum summâ, quâ potes, contentione facias, saltem in aliquâ parte, actiones diutius durantes, si non in totâ. Solet autem intentio actionis redundare etiam in corpus, & illud sensibilibiter accendere, & piè commouere, & alterare. Nam, vt ait S. Thomas; *Feruor charitatis in hoc consistit, quod actus eius ex sui vehementia, vsque ad permutationem inferioris partu redundat.* Et, vt idem docet alio in loco, *Feruor charitatis dicitur per similitudinem, secundum quod ad exteriora quodammodo bulliendo refunditur.* Hæc hoc loco sufficiant, quoad multiplicationem meritum in operando, de quâ plura dicam in Opusculo de negotiatione cælesti.

Quarto. Magna est meritum materia in mortificatione affectuum, non exequendo ea, ad quæ nos inordinatè impellant, sed contraria illis faciendo. Excelluit hac in re N. P. Balthasar Alvarez. *Qui continuè se ipsum persequatur, sibiq; negabat, quicquid natura appeteret, non solum in rebus maioribus, sed etiam in minoribus.* Dicebat enim *substantiam mortificationis in eo consistere, vt in rebus omnibus, etiam minimis, adhibeatur.* Et hac continuâ sui mortificatione sustulit omnia profectus sui impedimenta. *Vicit passiones suas, & obtinuit Spiritus libertatem, suiq; ipsius & affectuum omnium tam exactum dominium.*

CAPVT VNDECIMVM.

De vsu oris, laborum, & linguæ.

Indecorum est voce clamosa vt, quod S. Bernardus ex S. Benedicto, & Cassianus inter gradus superbiæ ponit. Et tales sic tractare præcipit Quintilianus: *Sunt, inquit, quidam præduri oris, vt obstrepent ingenis clamore, quos vt non imitari, ita acriter propulsare oportet.* Non spernenda est hæc modestia. Nam Spiritus sanctus inter Christi laudes ponit: *Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius.* S. Ioanni Damasceno in Monasterio Lauræ, ob cantatum in cubiculo Sacrum Hymnum, à Magistro Nouitiorum pœna fuit iniuncta, sordium omnium è Monachorum cellis colligendarum & exportandarum. *Quoties, inquit S. Basilius, inter se collo-*

de veric.
q. 26. a. 7.
ad 7.
in 4. dist.
16. q. 3. a. 19
ad 2.

193.

194.
Cass. l. 12.
cap. 29.
l. 6. cap. 1.

IIa. 41. 2.
Matt. 11.
19.

S. 1. de in-
sti. mon.
quum

quum habere conueniet, vocis modum ipsis necessitas ipsa definit, vt scilicet cum eo, qui propinquior sit, praesens agatur, qui autem remotior, is altiore aliquando voce appelletur. Illud autem, vt aliquis in dando consilio, hortatione de re aliqua adhibenda maiore, asperioresq; vtatur vocis sono, hoc, vt res contumeliosa est, e conuentu prorsus amouetur.

In char. lib. de Hon. Cic. in Brut. Au. de diuin. to. 6. Eccl. 21. 23. Laert. in Carn.

Theophrastus inter signa inurbanitatis & animi rustici ponit; In isto altiore voce loqui & maiori. Plutarchus: Vociferatio barbarorum est, silentium autem Graecorum. Cicero, & S. Augustinus, Insaniam nominat omnia magna voce dicere, id improbans in Caio Fimbria. Idem est iudicium Spiritus sancti: Fatuus exaltat vocem suam. Cum Carneades Philosophus in Gymnasio disputando vocem intendisset, misit ad illum Praefectus gymnasij, ne ea clamoris insolentia vteretur. Da igitur, respondit, vocis modum. Ille qui missus erat inquit: Sine pro mensura auditores, scilicet non magis attollendam esse vocem, quam opus sit vt exaudiatur, quod sine clamore fieri potest.

195. In decorum quoque est cachinnos edere, seu ridere clamosè. Ipsum vocis sonum liberet modestia, ne cuiusquam offendat aurem vox fortior, inquit S. Ambrosius. Vterque qui disserit, vt ait Clemens Alexandrinus, vocem suam metiatur iusta proportionem, & commoderationem. Elatus enim clamor pronuntiationis, est res insansissima. Cum proximis autem ita loquitur, vt non audiaris, eius est, qui nullo est sensu pradiuus; neque enim audient: & est hoc quidem pusilli, & abiecti animi iudicium, illud verò arrogantia.

196. Absit etiam vehemens contentio pro inani verborum victoria, &c.

Frequenter spuerè, & violentius excreare, & etiam emungere, in conuiuiis vitanda est. Conuiuiarum vitiis habenda est ratio, ne praenata talem auerentur turpitudinem, qua arguit intemperantiam. Non enim sicut bobus, & asinus simul est praesepè & sterquilinum.

Sternutatio autem si cui euenerit, sicut etiam ructus, non oportebit sono proximis eie, qui de mala educatione ferant testimonium. Sed ructus quidem cum exspirato aere est transmittendus, ore decore composito, nec instar personarum tragicarum diducto & biante. Sternutationis autem, qui conturbat spiritus, respiratione leniter repressà ac retentà auferendus est. Hac enim ratione quam honestissime fieri poterit, conglobata spiritus mina intus sunt extinguenda, prouidendo vt ita transeat, vt etiam ceteros latere conetur, si vt expressus aër aliquid secum excrementum duxerit. Arrogantia autem, & insolentia signum est ipsi velle sonis aliquid addere, non autem detrabere. Sit ergo, vt monuit Calliodorus, vox mediocris, nec debilis vicino silentio, nec robusta clamore dilatato.

Vitium maius est, effaminatè loqui, quod fortè intellexit S. Hieronymus, dum vetat, Loqui voce tenui, & suspirando. S. Ambrosius citatus à S. Thoma improbat, molliculum & infractum vocis sonum. Vox, inquit S. Ambrosius, sit non remissa, non fracta, nil famineum sonans, sed formam quan-

dam, & regulam, ac succum virilem seruans. Sed vt molliculum, & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corporis non probat, ita neque agrestem ac rusticum. Et: Vox sit distincta, pronuntiationis modo, & plena succi virilis, vt agrestem ac rusticum fugiat sonum non vt rhyethnum affecit scenicum, sed mysticum seruet. Et Tharsenles vocem muliebriter infringentes merito carpit Dio Chrysostomus. Et S. Bernardus reprehendit illos Monachos, qui in Choro canunt parentes vocibus, & fractis, ac remissis vocibus muliebre quippiam balba de nare sonantes, non virili sono. Hoc tanti fecit S. Hieronymus, vt dans monita Eustochio pro custodia Virginitatis, etiam hoc improbet, & quidem in feminis, qua nunc strictis dentibus, nunc labijs dissolutis, balbutientem linguam in dimidiata verba moderantur. Et hoc appellat, linguae adulterium.

Dedecet quoque contrarium, nimirum pompaticè loqui, & quasi edendo oracula, & interrumpere sermonem alterius. Docuit hoc Spiritus Sanctus: Qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum. Et alibi: Priusquam audias, ne respondeas verbum, & in medio Seniorum ne adicias loqui. Quod etiam cum omnibus faciendum est, praecipue tamen, dum te Seniores alloquuntur, ausculta, ne interrumpas loquentem. Temperantia est, inquit S. Prosper, quod reuerentiam Senioribus exhibemus, quod prestamus Seniori loquenti silentium; quod ipsius ad loquentem prestolamur imperium. Didicit hoc à Scriptura sancta, qua monet: In medio magnatorum non presumas. Et vbi sunt senes, non multum loquaris. Et alio in loco: Noli verbosus esse in multitudine Presbyterorum. Hoc est, vt exponit Iansenius, noli garrere, & iocosè loqui. Imò Clemens Alexandrinus vetat ridere, si adsint Seniores, vel aliqui, quos aequum est reuereri.

199. Altero loquente, inquit S. Dorotheus, caue sermonem abruptum; responde, vt sapiens, & cordatus, non vt rudis & ignauus. S. Bernardus inter superbia gradus quarto loco ponit, praenire interrogantem, non querenti respondere, & verba collocutoris imperfecta praesumere. Quintilianus inter vitia sermoneis reponit: Si qui medios sermones intercipient, & omnia tumultu confundant. Quam solam ob causam ter fuit, Deo permittente, flagellatus à daemonibus, sanctus Vir P. Ioannes Fernandez noster, vt in eius vita Hispanica manu scripta P. Claudio Generali, pro locupletanda Societatis Historia, missa ex Hispania, legi Romae: qui tamen tam feuerè castigatus ob interruptos aliorum sermones, adeo erat Deo charus, vt praeter alia mira: Dei benevolentiae erga se argumenta, eaque rara, tantà familiaritate cum Angelis vteretur, vt dum illi canerent Ecclesiasticum illum Hymnum, Regina caeli letare &c. ipse quoque cum illis voce (vt ipsemet scriptum reliquit in suo secreto libello post eius mortem inuento) grandiore (vt ego interpretor, Basilio musico) concineret, & varia secreta Deo reuelantè

de anima. cap. 18. epist. 1. l. i. Offic. c. 19. fin.

ante disceret. Quorum indubium testem habeo P. Ludouicum Masellum, eius in Collegio Romano (in quo Sacras Literas ille tunc explicabat) Confessarium, à quo id accepit, dum esset Abstrens Italiae sub P. Claudio Aquatuià, nostro Præposito Generali. Hanc rem S. Basilius tanti fecit, vt tradens præcepta vitæ S. Gregorio Nazianzeno, inter alta id posuerit: *Inprimis, inquit, magno studio id comparandum habemus, scite vt sermocinari possimus, vt nec contentiosius percontemur, nec affectantius respondeamus, vt differentis non obloquamur, nec interfari, ac interpellare gestamus, absurdâ ostentatione fastumq; præferente.*

Reprehensionem quoque meretur, si multum loquantur Iuniores præsentè Superiore, vel valde Seniores, signum id quoddam nimie libertatis est, & inuerecundiæ. Benè enim ait S. Ambrosius: *Silentium quoque ipsum in quo est, reliquarum virtutum otium, maximus actus verecundiæ est. Denique si aut infantie putatur, superbia probro datur; si verecundiæ, laudi dicitur. Nec carebit vitio velle semper loquacem esse, & vix sinere alios loqui. Et, vt ait S. Gregorius Nyssenus id improbens, verborum veluti grandine colloquentes obruerit. Tale loquacitatem S. Ambrosius, appellat. Imoentia virtutisq; naufragium, atque incertum prolapsionis & culpa.*

Præcipitanter & nimia cum volubilitate loquentes damnat Clemens Alexandrinus, tantquam non retribuentes voci ius suum.

Contradicere loquentibus non decet, & corrigere narrationes aliorum præsentium: Narrare auribus Religiosis non conuenientes, aut ea proferre, quæ vel famam lædant alienam, vel aertionem animi excitare possunt, contra aliquem; exprobrare, etiam ioco, alterius defectum naturæ, vel morum.

Inconsiderata locutio, per quam excidant verba, quamuis peniteat postea, in vitio est. Idem inquit S. Chrysostomus, *Deus linguam velut muro duplici voluit circumdari. Nam dentium tegmine, & labiorum custodia continetur, ne verba improuidâ garrulitate proferantur. Et, vt obseruauit S. Gregorius Nyssenus, Idcirco & tenuis illa membranula, que cum ipsâ lingua mentum interius deuincit, frantum dicitur, ne ineptè loquatur, & inconcinne. Ad quod lingua per se valde procliuis est. Non enim frustra lingua in vdo est, inquit S. Augustinus, quia facile labitur. Ne autem labatur, præcedat consideratio locutionem, nequid inconsideratè dictum excidat, & vel loquenti noceat, vel offendat Audientem, & prolatum esse peniteat. De Cicrone scribit S. Augustinus: *Nullum vnquam verbum, quod reuocare vellet, emisit. Et quod magis confundere debet homines ad perfectionis statum vocatos, idem subdit: Et illos, quos vulgè moriones vocant, quantum magis à sensu communi dissonant, magisq; absurdè & insulsi sunt, tanto magis nullum verbum emittunt, quod reuocare velint. Si ergo morionum quoque mos est, qui stultitiam pro-**

fitentur, ne stultè loquantur, sed aptè & ingeniosè, & accommodatè ad exhilarandos præsentès; quantopere Dei seruos decet, nil non meditatè eloqui; ne quod stultè protulerint, diuinas aures offendat. Hinc S. Basilius monuit: *Inprimis magno studio id comparandum habemus, scite vt sermocinari possimus &c. Expendendum prius, quid dicturus sis, atque ita demum edendum & promulgandum. Qui non præmeditatè loquuntur, eorum orationem Gellius ait existimatam ab antiquis In ore nasci, non in pectore: linguam autem debere non esse liberam, nec vagam; sed vinculo de pectore imo, ac de corde aptis moueri, & quasi gubernari.*

Mandendo cibum, labiis sonum edere porcino simile turpe est, vt nimis labia mouere, inter edendum more auidorum, dum cibus masticatur, labia diducere & os aperire, ita vt ab aspiciente videri possit cibus, cum nauis in os ingestus. Deducet, inquit S. Dorotheus, *Monachos os patulum vnquam habere.*

Ossa rodere, vel dentibus catnem ossibus adhaerentem ab eisdem auellere, quod cultro faciendum est.

Dentibus auellere panis, vel carniū, vel casei partes, alteriusvæ rei, vt fructuum, à similibus eiusdem rei partibus.

Iusculum feruentius non agitatione cochlearis in patinâ (vti faciendum est) sed sufflationis sibilo, & oris flatu in cochleari ori vicino refrigerare.

Ita onerare cochlear re aliquâ, vt non vno tractu, sed per partes illud exhaurias.

Folia, chartam, paleas, & his similia mandere.

Fædum est bibere ante deglutitum totum oris cibum, quod & Clemens Alexandrinus, & S. Bonauentura indecorum putat.

Bibendo sonum quandam edere.

Bibendo aliò circumspicere; forbere iusculum, non ex cochleari per vices, sed sine illo ex scutellâ.

Bibere è scypho, vel vitro ita repleto, vt loco vix moueri possit sine effusione.

Dentes in aliorum equalium conspectu dentiscalpio mundare.

Os implere cibo copioso vsque ad eò, vt tubam inflanti sit simile.

Os orbem versus & cibum, nimium inclinare.

Spuere vel excreare sæpè inter edendum, & terram aliorum conspectui expositam his foribus fædare, nec pede obterere. Quod & S. Dorotheus improbandum duxit: *Quod si, inquit, te iustus, vel pius, cum ad mensam sedes, inuasit, verte faciem tuam retrosum, & expue modestè.*

Ructus necessarios, qui impediti non possunt, cum strepitu & vehementia quadam, præsertim post comestum raphanum (si tamen strophiolo os benè munias, & sic eructes sine retro

epist. 1.
l. i. cap. 11
Ser. 2
203.
204.
205.
206.
Ser. 10.
207.
P glore

odore aliis molesto, illud eructabis ossa, spinas, aliaque eicienda ex ore immediate in orbem eicere, quod factum est, sed in sinistra, vel dextra manus volam talia sunt ex ore demittenda & manu deinde reponenda in orbe.

208. Auidē comedere & bibere, cum effusione quadam affectus, & faciei ad cibos, sine dominio & moderatione famis & sitis: cibos male conditos, ut amaros, nimium salos, vel acidos respuere; sic etiam potum palato tuo non attridentem.

209. *Oscitando, manu non tegere os diductum.* Inter *oscitandum, spiritum & os comprime*, inquit S. Dorotheus. Oscitare cum sono quodam & specie suspirij, præsertim aliis orantibus, valde indecorū est. Hinc apud Romanos, qui in Censorum auditorio sonore nimis oscitasset, penam incurtebat Censoriam, teste Gellio, & quidem grauem.

210. *Cum ridendum est, inquit S. Dorotheus, Cave, ne in tuo risu exerat dentes.* Tristitiam, inquit S. Bernardus, maxime in Conuentu dissimula, quandam in facie hilaritatem prætende.

211. Nihil hic dicam de bono linguæ vsu, quoad materiam sermonum, ne scilicet linguâ vtantur ad sermones cum peccato coniunctos. Horum enim tractatio non ad curam minimorum pertinet, sed ad rerum maioris momenti, quam sint minima, quæ sola hic commendanda suscepi. Non possum tamen hoc loco non commendare monitum S. Basilij suis datum: *Iusurandum de Fratrum Conuentu prorsus expellitor.* Quamuis enim non sit omne iuramentum à Christo Domino prohibitum, etsi contrarium sæpè inculcet S. Chrysostomus in suis ad populum Antiochenum homiliis, tamen, mihi ad illud magna necessitas vel vtilitas non dubia cogat, satis sit iuxta Christi præscriptum, tantum dicere: *Est, est, non non.* Bonus quoque lingue vsus erit, si duo alia eiusdem S. Basilij monita seruentur: 1. in fine sermonis illius datum, nimirum, si peccata quouis die commissa in conscientia examine (quod ibi, antequam eatur cubitum, facere iubet) inuenta, audientibus omnibus enuncientur, ut per communem orationem sanentur morbi illius.

212. Deinde præclarum & illud eiusdem est monitum sequenti sermone traditum: *Sermo futilis exterminator; susurrationses verò, atque in aurem locutiones, & quæ per nutus fieri solent, significationes, hæc omnia à Fratrum Conuentu longissime submoventur.* Nam & detractionis, suspitionem habet susurratio. Et quæ nutu fit significatio, ea fratri indicio est, malitiosum aliquem dolum in re obscure latere. Et ex huiusmodi rebus odia, suspitionesque nascuntur.

213. Denique iuxta doctrinam S. Ambrosij, *Accedat suauis sermo, ut conciliet sibi affectum audientium, gratumque, se vel familiaribus, vel cuiuslibet, vel si fieri potest, omnibus præbeat.*

214. Et, ut monet S. Bernardus, *Sermo tibi in tempo-*

re sit, aut seruus, aut nullus. Et infra: *Verba tua sint vera, vera, ponderosa, & de Deo.*

Et S. Basilius monet: *Nihil anxie, aut curiosius perconere de hominum huius sæculi vita: nihil enim tibi hinc emolumenti, accreuerit, ait siquidem David. Ut non loquatur os meum opera hominum. Quisquis enim non libenter ea doblacera, quæ à peccatoribus designantur, is illicitum voluptatum, quæ quadamenus conspiciunt, aduersum se redaccendit incentiuam, & infligat. Quin age, potius, in vitam iustorum studio propensiore inquire: hinc enim internansci quieris, quod tuæ ipsius instituenda vitæ non vulgariter profici-*

form. hon. vit. col. 3. 216. 216. 217. 217. ad. 218. 218. 219. 219. 220. 220. 221. 221. 221. 222. 222. 223. 223. 224. 224.

CAPVT DVODECIMVM.

De vsu manuum, digitorum, & brachiorum.

INter alia humani corporis membra, circa liquorum compositionem, & moderationem, versatur virtus modestiæ, vt docet S. Thomas, non postremum est manus, appellata ab Aristotele, & Galepo, *Instrumentum ante instrumenta.* Ideo bene eâ vtendum est.

Manus mentum non sustentet, monet Clemens Alexandrinus: *Illiberale enim est, & indecorum, se ipsum non ferre, idque datur vitio adolescenti.*

Stoici, teste Clemente Alexandrino, *ne digitum quidem temere mouere permiserunt Sapienti.*

Valde indecens habetur à bene moratis & honestis hominibus, aliis cernentibus digitos naribus inserere, indeque sordes extrahere, vel iis dentes mundare, & carniū reliquias intra dentes relictas venari (hoc enim statim à comestione, strophiole occultatis digitis, & citò, si opus sit, perficiendum est.

Digitos iuſculo aliaue re ad mensam inficere, quod tanquam à ratione alienum improbat Clemens Alexandrinus, & S. Bonauentura ex Hugone Victorino, & quod sædus, non linteo orbi supposito, sed lambendo & lingendo mundare, more canum: digitos ita colorato iuſculo inficere, vt ad eos extergendos opus sit ferè totum linteolum vnâ vice commaculare, & aliis, pro diebus sequentibus, ita conspurcatum relinquare, ideò digiti nunquam iuſculo immergendi, iſque sine furcinalis, vel cultro, aut modico pane nihil tangendum, quod valde maculare possit.

Scyphos, vel vitra, cantharos è mensis auferres, digitis intra illos impositis, & non auferre potius per fundum ab exteriori parte apprehensum.

Poculum, vel vitrum, vel scyphum pro potu destinatum, orificium versus, illasque partes, quæ ori (dum potus bibitur) inseruntur, contingere, & contrætere.

Fricare caput, aliaque partes inter comedendum, bibendumque, vt & alio tempore aliis spectantibus.

